

Sørum-Speilet

Nummer 4 – 2013 – 19. årgang

VEL OVERSTÅTT SOMMER OG VELKOMMEN TIL HYGGELIG HØST!

Samarbeidet mellom Sørum kommune og Blaker og Sørum Historielag utvikler seg stadig. Det legger grunnlaget for vår felles aktivitet der vår hovedmålsetting er å opprettholde og utvikle en felles identitet for kommunens innbyggere. Vi har meget å være stolte av. *Lederens spalte* - side 2

MARIT KVESETH – KARDER OG SPINNER PÅ VØLNEBERG

De siste 5 årene har Marit tatt med rokken sin til Vølneberg skole, der alle bygdas 4. klassinger kommer på besøk i mai måned. Marit kan spinne-kunsten, og elevene sitter tause av beundring når rokkehjulet surrer, og den karda ulla blir til garn. Les mer på side 3

LINA NORDBY – FRITTENKENDE SØRUMSKVINNE SOM SPYDSPISS I STEMMERETTSKAMPEN

I Haagen Skjennums olsok-foredrag på Vølneberg, fortalte han levende og interessant om sin oldemor Lina Nordby, som flyttet fra Sørum til Nannestad, og ble en betydelig foregangskvinne der. Les mer på side 5

BEHANDLING AV PSYKISK SYKE I GAMLE DAGER

Asbjørn Langeland har fra Hans Bjerke fått en gammel forsørgelseskontrakt datert 1903, fra hans bestefar Hans Olsen Bjerke. Kontrakten gjaldt Lars Sørensen, og er fra den gang psykisk syke mennesker ble utplassert hos private mot betaling fra fattigvesenet. Det ble stilt nokså strenge krav fra det offentlige. Les mer på side 15

ELLERS I DETTE NUMMER:

OLSOK PÅ VØLNEBERG - SIDE 5

SLIK FINNER DU DINE OLDEFØRELDRE - SIDE 10

KURS I SLEKTSGRANSKING - SIDE 13

LITT OM HISTORIELAGETS TURER - SIDE 13-15

GLIMT FRA SLORA MØLLE - SIDE 18

STATUS BIND 5 OG 6 AV BYGDEBØKENE - SIDE 19

GOD BÆRHØST!

LEDERENS SPALTE

Vel overstått sommer og velkommen til en hyggelig høst 2013!

Samarbeidet mellom Sørum kommune og Blaker og Sørum Historielag utvikler seg stadig. Det legger grunnlaget for vår

felles aktivitet der vår hovedmålsetting er å opprettholde og utvikle en felles identitet for kommunens innbyggere. Vi har meget å være stolte av. Mye er ikke kjent for flertallet. Derfor tok Blaker og Sørum Historielag initiativet til å utvikle nærturisme og reiseliv under logoen "Opplev Sørum". Dette samarbeidet mellom kulturinstitusjoner har dessverre manglet koordinering. Viktige aktører som må spille sammen er næringsliv, kommune og frivillighet. Når kommuneadministrasjonens omorganisering er kommet i gjenge, når stortingsvalget kommer på avstand, og når næringslivet får samlet seg, skal det ikke stå på frivilligheten. Vi er alltid beredt!

Ny kultursjef. Nina Kongtorp er vår nye kultursjef som vi allerede har rukket å bli kjent med såvel på rusletur langs Glomma som på befaring av Slora Mølle. Vi ønsker henne hjertelig velkommen og ser frem til et omfattende, langvarig og fruktbart samarbeid. Vår mangeårige kultursjef Erik Vea er nå trådt til side. I tiden fremover er håpet at han får anledning til å konsentrere seg særlig om oppgaver vi har felles. Vi håper at flere kulturstier får fokus sammen med ungdomsrelaterte kulturaktiviteter. Historielaget vil gjerne være med på å utvikle "Den kulturelle skolesekken" og kulturminneadopsjon i barneskolen.

Identitetsmarkører i bygda. Vi har en forventning om at "Asbjørnsenstien" i Frogner skal bli en identitetsmarkør. Vølneberg gamle skole er det. Skolebygningen fyller 150 år i 2014, og vår målsetting er å utvikle stedet til et skolehistorisk senter. Slora Mølle er også en regional identitetsmarkør. Møllebygningen er mer enn 100 år gammel, og møllestedet skriver seg tilbake til 1600-tallet. Restaureringsarbeidet på dette teknisk-industrielle kulturminnet er dynamisk, og bstanden fra verkstedindustrien veldig stor. Killingmo og Tønsberg AS har vært svært generøse liksom Rainpower og en rekke andre leverandører. Imidlertid uten det formidable dugnadsarbeidet som utføres, hadde neppe Norsk Kulturminnefond og Fortidsminneforeningen vært så

tilfreds som de ble ved sin befaring på Slora Mølle 23. august 2013.

Medlemspleie. De fleste kommunene på Romerike har sine lokale historielag, og de fleste er samlet under paraplyen til Romerike Historielag. Hver for seg kan historielagene ha svært varierende arbeidsmetoder og medlemspleie. Vi i Blaker og Sørum Historielag fokuserer på utgivelse av vårt eget medlemsblad "Sørum-Speilet" og publiseringer på www.sorum.historielag.no. Vi arrangerer rusleturer i nærmiljøet, og faste samlinger på Vølneberg gamle skole, og på Slora Mølle. Asbjørnsenjubileet i 2012 ble behørig markert, mens det er mer stille i 2013. Vi har mottatt andre historielag på besøk til Sørum, Asker & Bærum Historielag, Gran Historielag, og Ski Historielag, men har ikke organisert noen gjensitt.

Hvordan skal vi utvikle oss videre? Vi tror Bingen Lenseminneforening, Urskog-Hølandsbanen, Blaker Skanse og Eight Amcars Club sammen med Blaker og Sørum Historielag sammen kan bære "Opplev Sørum". Vil dere medlemmer at vi skal arbeide for det? Styret i Blaker og Sørum Historielag vil gjerne høre noen tanker fra dere om hvordan vi best skal utvikle oss videre.

- Skal historielaget holde faste medlemsmøter?
- Skal vi organisere utflukter til nære og ikke fullt så nære steder?
- Skal vi arbeide med spesielle temaer over lengre perioder, f.eks. slektsgransking?

For å styrke kommunikasjonen mellom medlemmer og styret er det ønskelig at flere benytter epost, f.eks. til sekretær Ellen Margrete Graarud ellen.graarud@sorum.kommune.no, eller leder Dag Winding-Sørensen ivwind@online.no, eller til nestleder Gro Langeland gro.lang@online.no.

Dag Winding-Sørensen, leder

➤ **SEND OSS DIN EPOST-ADRESSE...@...**

Det skjer stadig noe, så hvis du ønsker å være oppdatert om historielagets arbeid, og vil ha melding når viktige nyheter blir lagt ut på nettsidene, send din epost til ivwind@online.no.

OM SØRUM-SPEILET

Redaksjon:

Lillian Mobæk, redaktør
Telefon 95 22 31 06,
epost lilmobe@online.no

Asbjørn Langeland
Telefon 63 82 00 85,
epost asb-lang@online.no

Dag Winding-Sørensen
Telefon 63 82 73 56,
epost ivwind@online.no

Vera Braathen
Telefon 63 82 86 10,
epost verab@online.no

Sørum-Speilet utgis med 5 nummer i året.

Publiseringsplan for 2013:

Nr.	Stoff-frist	Utgis ca.
5	1. november	Uke 49/50

Stoff til bladet bes sendt pr. epost til redaksjonen, evt. pr. post til Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND.

© OPPHAVSRETT Materialet i Sørum-Speilet omfattes av åndsverklovens bestemmelser.

Utforming: Lillian Mobæk

Trykk: X-idé Media

Opplag: 600

BLAKER OG SØRUM HISTORIELAG

Stiftet i 1970 ved sammenslåing av Blaker historielag og Sørum historielag, og tilsluttet Romerike historielag og Landslaget for lokalhistorie.

Som medlem får du hvert år 4 nummer av **SKYTILEN**, medlemsbladet med lokalhistorisk stoff fra hele Romerike, og 5 nummer av **SØRUM-SPEILET**, med artikler fra Sørum. Medlemskontingent for 2012 er kr. 200,- pr. år. Postadresse: Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND. Bankkontonr: 1321.08.05189
Hjemmeside: www.sorum.historielag.no

Vi vil gjerne ha nye medlemmer! Ta kontakt med leder Dag Winding-Sørensen på ivwind@online.no, eller gå inn på 'Kontakt-oss' på vår hjemmeside.

MARIT KVESETH KARDER OG SPINNER PÅ VØLNEBERG SKOLE

Rett over jul fyller Marit Kveseth 90 år. Da noen av oss i Vølneberg Vevring fikk høre dette, tenkte vi at denne oppgående, spreke damen må vi skrive om i Sørum-Speilet.

Marit ved rokken på Vølneberg

De siste 5 årene har Marit tatt med rokken sin til Vølneberg skole, der alle bygdas 4. klassinger kommer på besøk i mai måned.

Den kulturelle skolesekken

Blaker og Sørum Historielag samarbeider som kjent med Vølneberg Vevring om et opplegg som igjen er en del av den kulturelle skolesekken i bygda. Alle elevene får prøve å veve i små og store vever, og vi ser interesserte og ivrige elever som gleder seg til å få med ferdige produkter hjem til egen skole. Et mål er også at elevene skal forstå prosessen fra ull til garn.

Marit kan spinnekunsten, og elevene sitter tause av beundring når rokkehjulet surrer, og den karda ulla blir til garn.

Dette opplegget hadde vært umulig uten Marits assistanse og velvilje det ene året etter det andre. Vi er svært takknemlige for at hun sier ja, og har lyst til å

delta. Hun sier selv at hun synes det er morsomt og hyggelig å komme i kontakt med alle de blide elevene som følger interessert med.

Karding av ulla

Marit hjelper også til slik at alle får prøve å karde ull, et ganske tungt arbeide finner mange ut. Vi prøver å få elevene til å forstå at ulla må være godt kardet for at rokken skal forvandle den til garn. Vi prøver også å gi ungene en forståelse av hvor utrolig tidkrevende det var å skaffe seg klær i gammel tid.

Lærte tidlig å spinne

Vi spør Marit hvordan hun lærte å spinne, og hun forteller at hun lærte det som 13-14 åring av sin mor Guri Øvren. Marit er oppvokst på gården Øvren i nabokommunen Nes. Hun har alltid likt å bruke hendene og drive med skapende virksomhet, og mor ville at datteren skulle overta rokken etter henne. Dette snart 100 år gamle klenodiet tar hun med seg til Vølneberg når hun demonstrerer spinne-kunsten for elevene.

Frisørsalong i Lørenfallet

Marit forteller videre at etter krigen, da hun var rundt 20 år, begynte hun i frisøryrket, først i Oslo, og deretter i Lørenfallet, hvor hun har hatt mange faste kunder hjemme i egen salong.

Grønne fingre

Marit mistet mannen sin Christian i 1995, men selv om hun nå har vært alene i 18 år, steller hun med hus, hage og blomster helt uten hjelp. - Du må vel ha litt hjelp til plenklippingen om sommeren, vil vi vite, men nei, det liker jeg best å gjøre selv, er svaret.

Vi blir ekstra imponerte når hun viser frem drivhus med tomater, salat og diverse vekster, for ikke å snakke om blomstene! Så flotte Skaugum-begoniaer er sjelden å se.

- Og nå begynner bærtiden snart, skyter hun inn, så nå må jeg til å plukke rips og solbær.

Så denne damen sitter ikke bare inne med håndarbeidet sitt, hun er levende opptatt av å se det vokse og gro rundt seg.

Marit med sine fantastiske Skaugumbegoniaer

Marit er en beskjeden, stillfarende dame som ikke skryter og snakker høyt om hva hun får til. Vi takker for praten, ønsker god sommer videre, og er mektig imponert.

*Kristine Goplen og Solveig Tveit
Bilder fra Solveig Tveit*

KORT OM VØLNEBERG VEVRING

Vevringen ble etablert i 1984, og har ca 10 medlemmer.

Foto: Anders Henriksen

De holder til på Vølneberg skole (bildet), en tidligere grendeskole, bygd i 1923.

Vevringen ønsker å holde vevtradisjonen ved like, og få en god rekruttering av unge etter hvert. Vevringen eier vevstoler, og låner også noen. De eldste vevstolene er brukt i generasjoner.

Det er moro å veve, og det er fint å se resultater av en tidkrevende prosess. Mange timers arbeid ligger bak de ferdige produktene: løpere, duker, ryer, veggtepper.

I mange år nå har Vølneberg Vevring vært en meget viktig del av gammeldags skole på Vølneberg, og lært hundrevis av bygdas 4. klassinger om vevkunsten.

OLSOK-FEIRING PÅ VØLNEBERG

Mandag 29. juli 2013 inviterte Blaker og Sørum Historielag, i samarbeid med Sørum Bygdekvinneag, igjen til tradisjonell Olsok-feiring på Vølneberg.

100-årsjubiléet for kvinners stemmerett ble markert med Haagen Skjennums interessante foredrag om sin oldemor Lina fra Asak, "Frittenkende Sørumskvinne som spydspiss i stemmerettskampen", som er gjengitt i dette nummer.

Bygdekvinnelaget sto for salg av kaker og drikkevarer, og et 60-talls besøkende koste seg både inne og ute i det flotte været. Det var prat og hyggelig samvær, og allsang. Vølneberg viste seg i sin flotteste prakt, og det ble en riktig hyggelig olsok-kveld i år også.

Fra v. Berit Skjennum og foredragsholder Haagen Skjennum fra Nannestad, og Gro Langeland, nestleder i Historielaget

Astrid, Aase og Grete ser ut til å kose seg. Foto: Odd Mobæk

LINA NORDBY – FRITTENKENDE SØRUMSKVINNE SOM SPYDSPISS I STEMMERETTSKAMPEN

Haagen Skjennum fra Nannestad holdt olsok-foredrag på Vølneberg gamle skole 29.juli 2013, hvor han fortalte om sin oldemor Lina Nordby. Foredraget gjengis her.

Lina Nielsen var født på Asak i Sørum i 1847, og var nummer 9 i en søskenflokk på 12. Foreldrene, Anders Nilsen (f. 1796) og Berte Kirstine Johansdatter Asak (f. 1810) var begge svært musikalske og hadde en velutviklet humoristisk sans og tydelige teatraliske evner. Av den store søskenflokk var en yngre bror fiolinist, og en yngre søster utdannet pianist, pianolærer og amatørrevyskuespiller i Oslo, i hovedsak med egne tekster (den tids standupkomiker).

På 1800-tallet beslagla kampen for den daglige føda det meste av tida til befolkningen. Selvstendighetstrangen og stadig økende tru på egne krefter, samt en politisk engasjert far, førte til at politiske spørsmål fikk en ny og bredere plass i dagligdebatten, også på landsbygda og ikke minst på Asak. Forståelsen for at nøkkelen til et bedre liv lå utenfor hjemmets vegger, førte til at politikk, sang og musikk var en helt naturlig del av hverdagen i ungeflokken på Asak.

Dette engasjementet førte også naturlig til et økende behov for bedre allmenkunnskap, som igjen førte til forventninger og krav om bedre allmenskole.

Østgarn Asak. Foran til v. Anders Nilsen, og helt til høyre kona Berte Kirstine Johansdatter Asak. Vet noen hvem de andre er?

Lina fikk med seg disse impulsene gjennom oppveksten i den store ungeflokken. Interessen for både politikk og kultur sto sterkt i hennes bevissthet.

Kjærligheten

For at fortellingen om Lina skal bli riktig, må jeg ta med litt om hvordan og hvorfor de menneskene som etter hvert ble et politisk kvinnenettverk i Nannestad fant hverandre. Jeg kommer også til å bruke noen sitater fra den tidens skriftlige kilder som dokumentasjon.

Muntlig overlevering sier at Lina, og ordensmannen, den jordnære, meget realistiske og faglig dyktige bonden **Halvor Nordby** fra nordgarn Nordby i Nannestad traff hverandre i et gjestebud i nabogarden søgarn. På dette tidspunktet var Halvor passert 30, og Lina var nær 25. Men hvorfor var Lina i gjestebud i Nannestad? Var det tilfeldig at de to var bedt i samme selskap?

Husbondsfolka i søgarn het Amund Jakobsen fra Nannestad, og han var gift med Anne Helene Jensdatter fra Mjønerud i Sørums. Var det en plan for å kapre Halvor, lagt av de tidligere naboene og nesten jevngamle Anne Helene og Lina? Eller var det en plan for å kapre Lina, lagt mellom de nye naboene Anne Helene og Halvor? Eller kanskje det rett og slett ble kjærlighet ved første blikk?

Etter selskapet i søgarn Nordby ble det fart i sakene. Lina og Halvor Nordby giftet seg i 1872, og slik så de da ut.

Halvor Nordby

Lina Nielsen

Så langt har jeg også sagt noe om hvordan foreldrene møtte barneflokkene som etter hvert kom til: Humor, kunnskapsstimulans, samfunnsengasjement, realisme, arbeidsomhet og ikke minst orden.

Året etter fikk de sitt første barn, en gutt som het Ole, og levde til han ble 10 år gammel. Som attpåklatt, 20 år etter at Ole ble født, fikk Lina og Halvor en liten gutt til i 1893. Han ble ikke mer enn ett år gammel. Men mellom disse guttene fikk de 5 jenter som perler på en snor, som

vi etter hvert skal bli kjent med, og som ble kjent som søstrene Nordby på det sentrale Østland i starten av 1900-tallet.

Musikalske døtre

Lina Nordbys nevø, Adolf Braanaas fra Braanaas i Skedsmo, ga i 1924 ut et hefte som heter "Optegnelser angaaende en bondeslekt paa Romerike". Den er å finne på nettet. Her skriver han om sin tante Lina og sine søskenbarn: "Lina Nordbye var selv meget musikalsk, og hun forstod tidlig, at hendes småpiker hadde anlæg for sang. Det lå saaledes noksaa nær og liketil for hende at komme til at tenke paa at hun selv kunde prøve å lære dem litt. Forsøket ble gjort og det faldt heldig ut. Eleverne blev over forventning flinke, og baade de og hun fikk glæde derav. Hun blev saaledes deres første sanglærer. Disse fem søstre har i særlig grad arvet sans for tonekunst. De synger alle, og har sjelden gode sangstemmer. De har holdt konserter paa flere steder, og deres sang har blitt mottat med sterkt bifald".

Hvorfor forteller jeg dette? Jo, fordi døtrenes sang ble døråpner til mennesker som det ikke uten videre var en selvfølge at Lina og døtrene skulle ha tilgang til.

Døtrene var: **Bertha**, f. 1876, gift 37 år gammel med Lars J. Skjennum (min bestemor). **Emma**, f. 1877, gift 41 år gammel med Johan Holter fra Oppstun Ukkestad, **Anna**, f. 1879, gift 33 år gammel med cand. theol. Th. Melbye fra Oslo. **Ragna** f. 1881 og **Olga** f. 1884. Begge ugifte, begge lærere. De bodde sammen, og virket i Oslo det meste av sine liv. Begge holdt fast i rettskrivingen av 1917, og begge var store humørsprekere.

I hele sitt liv holdt f. eks. Ragna hardnakket fast på at det var de likeste jentene som gikk igjen ugift. Ei eldre dame som jeg snakket med sist vinter fortalte: «Nordbyjentene levde ut ungdomstida før dom batt seg opp».

I tillegg til å være sine døtres første sanglærerinne, var Lina opptatt med å forsøke å fylle de hullene med kunnskap som hun mente at den offentlige skolen den gang etterlot. «Les aviser jenter, det er verdenshistorie!», innprentet hun døtrene.

Politisk gnist

I 1893 skjedde en episode som trolig var med på å tenne den politiske gnisten i Lina, en gnist som hadde slumret i 20 år i ammetåke og barneoppdragelse. Noen kvinner hadde et par år tidligere stiftet en kvinneforening, nå med 34 medlemmer, hvor Lina ble valgt til leder, hvor følgende vedtak ble gjort: «Likeledes foretoges valg på tre mend, hvoraf minst en er forpliktet til at være til stede ved kvinnemøderne». Ingen veit hvem som fremmet forslaget, men for å si det slik: Det formodes at dette ikke var et forslag som noen av de 34 kvinnene hadde suget fra eget bryst. For den selvstendighets-hungrende, politiske Lina må dette vedtaket vært en sviende ørefik og påminnelse om menns trang til styring.

Sangen åpnet dører

Linas eldste datter, bestemor Bertha Skjennum, skriver i sine erindringer, som jeg referer fra: «I vår oppvekst var det en sokneprest her som het Abraham Borch Stenersen Anderssen. Hans frue var født Myhre. Hun var så forferdelig glad i sang, og da hun fikk greie på at vi sang, ble vi ikke så sjelden budne til prestegården for å synge. Der traff vi blant andre fru apoteker Sinding som var sokneprestens søster, og hennes politisk radikale og engasjerte døtre Dora og Birgit fra Fredrikstad.»

Sindingsøstrene var aldersmessig nærmere Linas døtre enn Lina selv. Da gamle fru Sinding ble enke på slutten av 1800-tallet, kjøpte hun Sole i Nannestad, som ligger like ved Nannestad kirke. Den unge fru lensmann Anna Johnsen, nærmeste nabo til prestegården, sluttet seg også til. Et kvinnepolitisk miljø var i emning i Nannestad ved overgangen til det nye hundreåret.

Og ikke uviktig den gang: Kvinnenettverket var trygt forankret både hos lensmann og prest, og vanskelig-gjorde arbeidsforholda til kvinnes oppponenter. Disse kvinnene fulgte godt med i alle tilgjengelige nyheter.

Norske Kvinners Sanitetsforening ble stiftet i 1896 med Fredrikke Marie Qvam som leder, og hun ledet foreningen i et kvart århundre. I 1898 ble det opprør og utbrudd av Kvinnestemmerettsforeningen. Med den samme fru Qvam i spissen ble Landskvinnestemmerettsforeningen av 1898 stiftet.

Kjelketur til kirken

En liten historie før vi går over i det nye hundreåret, som sier noe om kreativitet og tiltak: Nyttåsaften 1899 var sprengkald. Mor Lina ville gjerne være på midnattsmesse i Nannestad kirke ved overgangen til det nye hundreåret. Far Halvor kvidde seg for å ta ut hest i kulda, men jentene tok tak: De fant fram en stor kjelke de hadde på Nordby, tullet mor si inn i det de kunne finne av varme klær, satte henne på kjelken, og la i veg med seg sjøl som hester, 5 jenter mellom 16 og 24. Jeg ser dem for meg i Melbyfyllinga på borttur, for ikke å snakke om i Kjønstadfyllinga på hjemvei! En strekning på omtrent 3 km hver veg, med en høgdeforskjell på omtrent 50 meter. Akkurat som bestemor pleide å si: "Fyst må'n bestemme seg, og så må'n gjøra det".

Nannestad Kvindesagsforening

Tilbake til temaet: Strategen fru Qvam var nok medvirkende til at Sindingsøstrene og kretsen rundt dem, stiftet Nannestad Kvindesagsforening helt i starten på det nye hundreåret. Det foreligger ingen protokoller fra foreningen, men den unge, radikale og utålmodige Dora Sinding ble valgt til formann. Kjente styremedlemmer var bl. a. fru lensmann Anna Johnsen, begge tidlig i 30-åra, og ikke minst den nesten en generasjon eldre Lina Nordby.

En lokal begivenhet som skjedde vinteren 1902-1903 var en avispolemik i Eidsvold Blad mellom 2 unge lærere og 2 eldre Herredsstyrerepresentanter i Nannestad. Lærerne ville ha både aftenskole med kommunal støtte, og gratis husleie for ungdomskor og ungdomsforening. Den tidligere ordføreren og venstremannen Gudbrand Kringler var sterkt indignert over at han ble utfordret med navns nevning av to unge lærerjyplinger, og avslutter et avisinnlegg i Eidsvold Blad slik 1. feb. 1903:

«I henhold til mitt mulige samvirke med mine velgere, tør jeg – ut fra vår sosiale stilling, og vår suksessivt oppklarende standsbevissthet anta, at der ikke for oss vil stille seg som oppgave, i nogen som helst form, å arbeide for opprettelse av nogen som helst snobbeskole for våre barn». Kvinnesaksforeningen sto i mot å bli med på Kringlers debattnivå, men jeg antar at den type

uttalelse fra en gammel lokalpolitiker virket stimulerende på kvinnenes engasjement. Kampen for stemmeretten var likevel det viktigste. I 1904 fikk kvinnene inn 2 kvinner på de konservatives valgliste i Nannestad hovedsogn, uten å lykkes med å komme inn i Herredsstyret på faste plasser.

Kvinnemobilisering uten sidestykke

Da kvinneorganisasjonene samlet 280 000 underskrifter fra kvinner i alle typer lag og foreninger over hele landet til støtte for Unionsoppløsningen i 1905, var det en kvinnemobilisering uten sidestykke. Jeg tror det kan reises tvil om samtiden (og kanskje ettertiden?) fullt ut har forstått hvilken effekt dette hadde for kvinnenes bevisstgjøring.

Ved valget i 1907, hadde Nannestad Kvindesagsforening endret strategi, og jeg klipper fra et meget godt og reflektert, usignert leserinnlegg i august i Eidsvold Blad:

Kvinderne og valget

I Nannestad møter kvinnene, etter hva jeg har hørt fortelle, ved valget med egen liste. Ved siste valg fikk kvinnene i Nannestad på de konservatives liste med 2 kvinnenavn, den gang hadde også partiet innbudt kvinnene til sitt møte, men resultatet ble, at de 2 kvinner rakk kun opp som suppelanter, og så vidt vites har de aldri fungert.

Man ser lite til kvinnenes sammenslutning også ved dette valg. I Kristiania skal kvinnene visstnok, etter hva Aftenposten forteller, hatt den formastelige tanke, å stille egen liste med bare kvinnenavn. Herover er bladet som rimelig kan være meget ergerlig. Det slutter sine bemerkninger omtrent således: Det ville se rart ut, om mennene holt de forskjellige partiers lister rene for kvinnenavn. – Utover bygdene er det imidlertid intet særsyn, at listene er rene for kvinnenavn. Jeg er viss på, at de fleste kvinner er enig med bladet i, at den tanke var forargelig og urettferdig. Til beroligelse kan jeg opplyse, at kvinnene i Nannestad er mere moderate og rettferdige i sin tankegang enn sine søstre i hovedstaden. De opptreder riktig nok med egen liste, men en ganske liten på 6 personer, 3 kvinner og 3 menn.»---

Så fortsetter innlegget med beskrivelse av situasjonen i Nittedal og Ullensaker, hvorpå hun reflekterer litt om årsakene til det manglende kvinneengasjementet på Romerike, peker på flere årsaker, og nærmest konkluderer med at det hun kaller «den kjære husfred» trolig er grunn nummer 1. Hun avslutter med følgende:

«Jeg vil oppriktig ønske kvinnene i Nannestad, at dette lille tilløp må krones med hell, og bli til eksempel for kvinner i andre bygder».

Da valget nærmet seg, arrangerte Nannestad Kvindesagsforening møte for å lære om valg og valgmåter, med daværende ordfører Hans Haga som foredragsholder. Jeg siterer fra referatet i Eidsvold Blad høsten 1907: «Men inden han kom til oppgaven, vilde han, i anledning av at kvinderne nu hadde (delvis) stemmeret og saaledes var kallet til deltagelse i det offentlige liv, uttale, at han ansaa det ikke alene berettiget, men ønskligt og paakrevet, at kvinderne gjør sin innflytelse gjældende særlig ved at sørge for at blive representerede i kommunestyrene. – Naar kvinderne i Nannestad har oppstillet egen liste ved valget der, da var det fullt berettiget og riktigt, og han vilde ønske, at det skritt de her havde taget, maatte faa det forønskede resultat – at faa kvinderne representeret i kommunestyret, de vilde nok her hævde sin plads.» Sitat slutt.

Vi kan neppe anta at ordførerens syn var representativt for alle den tids menn, og skulle det blitt en politisk sak av ordførerens uttalelser i det da sittende Kommunestyret, er jeg temmelig sikker på at han hadde måttet tåle et politisk nederlag.

Første kvinne i herredstyret

Det var på denne lista at Lina Nordbye (60 år gammel) ble valgt som første kvinne i Nannestad Herredstyre i 1907, med Dora Sinding som suppelant.

Nannestad Herredstyre 1907-09. Lina Nordbye nederst til høyre

Ved valget i 1910 ble strategien fra 3 år tidligere gjentatt, med den forskjell at Lina og Dora byttet plass. Den yngre Dora Sinding ble medlem av Kommunestyret, og Lina Nordbye ble suppleant.

Offensiv Kvindesagsforening

Fra 1905 og framover til oppløsningen gjorde Nannestad Kvindesagsforening en rekke henvendelser til herredstyret. De fleste henvendelser galt skole spørsmål, men også f. eks. å gjøre herredstyret oppmerksom på at det etter at kvinnestemmeretten var innført i herredene, kunne kvinner velges til domsmenn. En henvendelse fra foreningen i 1912 må kunne sies å være svært offensiv: Til og med forslag til vedtak i herredstyret er klaggjort fra Nannestad Kvindesagsforening, men foreningens formannen var jo også da medlem av herredstyret!

Forslag: «Herredstyret nedsetter en komité, som skal undersøke, hvorvidt det der på stedet vil være anledning til en fortsettelsesskole, samt utgiftene til lærerlønn, lokaler, ved o.l. Samme komité får også i oppdrag i samråd med skolestyret å utarbeide en plan for skolen. Resultatet av komitéens arbeid forelegges herredstyret snarest mulig.»

Det ble ikke noe vedtak i 1912, men omsider ble et forslag om 6 måneders fortsettelsesskole sendt ut på høring, og sogneprest Grøner sa i høringsuttalelsen i april 1913: «Vedrørende opprettelse av fortsettelsesskole. Sognepresten var bange for at et 6 mdr. kursur blev for lang tid. Det beste var selvfølgelig om hvert kursur kunde holdes i 6 mdr., men spørsmålet er om folk i sin alminnelighet kan undvære sine barn i den alder saa lang tid».

Det stemningskifte som var i gang for kvinners og barns rettigheter og for mer og bedre kunnskap til alle, syntes å nå sist fram til lokalpolitikere i Nannestad. Mens vi gjerne uttrykker politikk som å ville, er faktisk det motsatte tydelig å se lokalt, fra innføringen av parlamentarismen og i stor grad fram mot andre verdenskrig. Det måtte kjempes lenge og utholdende for hver eneste liten barriere som måtte forseres. Det er lett å komme på uttrykket «å spare seg til fant». På den andre sida: Når en ser på skattelistene fra den gang, og ser hvor få det egentlig var som tjente penger og betalte skatt, så er også det å forstå.

Satte spor etter seg

Spor etter Lina Nordbys og Dora Sindings engasjement er lett å finne i Herredstyreprotokollene fra 1907-1913 i

form av innlegg – men knapt i form av gjennomslag for egne forslag. Og gjennom disse årene kan en hele tiden skimte den eldre Linas strategi bak: En oppnår mest med saklige og godt underbygde argumenter, og å vise godsida fram, også når en kjenner blodet bruse, og i særdeleshet når en ikke har makta. I lengden er det til slutt da en blir hørt. Isen var i ferd med å bråne.

Etter 1913

Da alminnelig stemmerett for kvinner ble enstemmig vedtatt i Stortinget i 1913, var stemmerettsforeningenes opprinnelige oppgave, lik stemmerett for kvinner og menn, løst. Hva nå?

Fredrikke Marie Qvam hadde strategien klar: Hun ville at kvinnene skulle arbeide videre gjennom Norske Kvinners Sanitetsforening. Hun så det som lettere å samle kvinnene i en organisasjon som arbeidet med de oppgaver som kvinner særlig var opptatt av. Da kunne kvinnene bruke energien på «sine» hjertesaker, som tradisjonelt var av humanitær og omsorgsmessig karakter. I de saker hvor kvinner trengte menns medvirkning, kunne de utøve et samlet, organisert press. – Altså forlate den politiske plattformen, når retten til å delta var oppnådd?

Nannestad Sanitetsforening stiftet

Nannestad Kvindesagsforening ble oppløst 21. mars 1914, og samme dato ble Nannestad Sanitetsforening stiftet med 61 tegnede medlemmer – slik fru Qvam ønsket. Dora Sinding var Kvindesaksforeningens eneste formann, og ble Sanitetsforeningens første. Men etter ett år som formann ble hun syk og døde i 1916, bare 48 år gammel.

Lina Nordby var blitt 67 år ved konverteringen, og trakk seg tilbake. Hun døde i 1920, 73 år gammel. Første generasjon nybrottskvinner hadde lagt ned sin våpen for godt.

Kvinnene hedret

Nannestad kommune hedret spydspissene Lina Nordby (bildet) og Dora Sinding ved at de begge fikk kalt opp

hver sin veg på Eltonåsen i Holter i 1960-åra, og Kommune-komitéen for Stemmeretts-jubileet 1913-2013 i Nannestad har satt fortjent fokus på disse to kvinnene både 8. mars på kvinnedagen, og 11. juni i år.

De neste kvinnelige herredstyrerepresentantene i Nannestad var Olga Eskerud og Linas datter Bertha Skjennum, valgt i 1937, 24 år etter forrige kvinne i Herredstyret. Nannestad Sanitetsforening som feirer 100 år neste år, har et strålende eksempel på at fru Qvams strategi virket, i det vi kaller Gamlehjemssaken fra mellomkrigstida, men det er en annen historie, og jeg er ganske sikker på at den får vi høre i 2014.

Foredragsholder Haagen Skjennum i skolestua på Vølneberg

Hvor ble det så av Lina og Halvors døtre?

Jo, de skapte sin egen veg som sangkvintetten «Søstrene Nordby» parallelt med stemmerettskampen, før de etablerte seg med familier. Det er også en egen historie, som blir fortalt i et åpent arrangement 24. september på Bygdemuseet i Nannestad, hvor alle er velkomne.

Som etterkommer etter Lina, og nannestadsokning, vil jeg avslutte med at historien dere nå har hørt, ser jeg på som mine sambygdingers og min del av arven fra Sørums. Jeg takker for at jeg fikk denne anledningen til å bringe historien om oldemor Lina tilbake til bygda hvor hun var født og vokste opp. Her på Vølneberg ble tipp-oldefar Anders Nilsen født i 1796, og her tok hun sine første skritt. Ringen kan dermed sies å være sluttet.

Tekst og gamle foto ved Haagen Skjennum

Det var stort fremmøte i skolestua under foredraget.

Foto: Odd Mobæk

SLEKTSOPPLYSNINGER - HISTORIELAGET KAN HJELPE

Blaker og Sørums historielag får en del spørsmål via «kontakt oss» på historielagets nettsider. Formannen sender gjerne spørsmålene ut til styret og andre, og spør om noen kan gi svar. Noen av spørsmålene gjelder personopplysninger fra folk som leiter etter slekta si, og Gro og Asbjørn Langeland har tatt seg av noen av disse spørsmålene og gitt svar på dem. Vi tror det kan ha interesse for Sørums-Speilets lesere å se hvordan en kan gå fram for å finne svar på spørsmål om personer som levde for over 100 år siden.

HER ER TO EKSEMPLER:

1) HJELP TIL Å FINNE INFORMASJON OM OLDEFØRELDRE

For en tid siden fikk historielaget følgende spørsmål: «Hei, Lurer på om du kan hjelpe meg videre med hvor jeg skal lete etter min oldefar og oldemor. Oldefar Ole Sørensen ble født 27/8-1861 på Romerike (Det står kun Romerike som fødested). Oldemor Emilie gift Sørensen ble født på Sørums 4/6-1866. Romerike er vel mange kommuner i dag, og jeg vet ikke hvor jeg skal begynne. Opplysningene har jeg funnet i folketellingene 1910 under Sandar herred i Vestfold 0724. Håper at du kan sende meg videre hvis dette er ukjent. På forhånd takk. Vennlig hilsen Tor Johre, Østre Hole 3175 Ramnes. Tlf. 91780225»

Den mest konkrete informasjonen her er den om **Emilie** som var født i Sørums 4/6-1866. For å finne flere opplysninger om henne begynner vi med å slå opp på nettstedet www.digitalarkivet.no. Vi finner fram til skannede kirkebøker, og for Sørums finnes det både ministerialbøker og klokkebøker.

Vi valgte ministerialboka for 1866. I avdelingen for fødte og døpte leiter vi gjennom alle jentene som er innført det året, og det er bare ei Emilie. Om henne finner vi dette: Født 5. juni 1866, døpt 11. november, født i ekteskap av foreldre Anders Olsen Arteigeiet og Oline Marie Olsdatter. Det er også opplysninger om fadderne, men det tar vi ikke med her. Men det er innført en merknad i kirkeboka som kan ha interesse, «Aldersattest av 11/6 1921 til Riksforsikringsanstaltens Tilsynskontor i Stokke». Emilie bodde altså i Vestfold på sine eldre dager, og det passer jo med opplysningene fra spørsmålsstilleren. Ellers stemmer fødselsdagen med et avvik på én dag, 5. juni mot angitt 4. juni.

No.	Navn	År	Religjøs Stand	Foreldre	Religjøs Stand	Religjøs Stand	Religjøs Stand
1866	Emilie	1866	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1867	Emilie	1867	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1868	Emilie	1868	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1869	Emilie	1869	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1870	Emilie	1870	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1871	Emilie	1871	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1872	Emilie	1872	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1873	Emilie	1873	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1874	Emilie	1874	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1875	Emilie	1875	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1876	Emilie	1876	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1877	Emilie	1877	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1878	Emilie	1878	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1879	Emilie	1879	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1880	Emilie	1880	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1881	Emilie	1881	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1882	Emilie	1882	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1883	Emilie	1883	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1884	Emilie	1884	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1885	Emilie	1885	Ugift	Anders Olsen	Oline Marie		
1886	Emilie	1886	Gift	Ole Kristian Sørensen			

Emilie O
Oline Kristiane Sørensen
født 1866
Anders Olsen
Oline Marie

Nå har vi altså funnet oldemora i kirkeboka, men før vi begynner å leite etter oldefaren, vil vi finne ut litt mer om Emilie. En kan da fortsette med kirkeboka under konfirmerte i Sørums kirke 14 – 15 år seinere. En kan også slå opp i folketellinga for Sørums fra 1875. Den finner en også på nettstedet Digitalarkivet. Men i dette tilfellet vil det enkleste være å bruke Sørums bygdebok der Arteid er behandlet i bind 4.

Når kirkeboka opplyser at Emilies far var Anders Olsen Arteigeiet, betyr det at han bodde i en husmannsplass under Arteid. Husmannsplassene er ofte angitt med gårdens navn påført endelsen «eiet». Bygdeboka har et kapittel «Gamle plasser under Arteid», og der finner en Stua eller Moen, Bjørndalen, Arteidbråten, Trosterud m.fl. Etter litt leiting finner en at i 1860-åra bodde Anders Olsen Skrøyver i Trosterud. Han var gift med Oline Marie Olsdatter f. Løkka Dannevig i Aker. Anders levde 1825 – 1897, og Oline Marie f. 1829. De giftet seg i 1855, og fikk 7 barn som alle er tatt med i bygdeboka med navn, fødselsår, hvem de giftet seg med og hvor de bosatte seg.

Et av barna er Emilie f. 1866 (Vi har altså funnet fram til den riktige familien.) Det står i bygdeboka at Emilie giftet seg i 1886 med Ole Kristian Sørensen fra Nes. Det står videre at Emilie og Ole Kristian Sørensen bodde i Høybråten og Flaen under Refsum. Bygdeboka har nå fortalt oss at **Ole Sørensen** var fra Nes, og at han giftet seg med Emilie i 1886. Mer om ham finner vi i kirkeboka for Sørums under ekteviende i 1886 og kirkeboka for Nes for 1861. Vi ser først i kirkeboka for Sørums. Der finner en de samme opplysningene som vi allerede har funnet i bygdeboka, men kirkeboka har en opplysning i

merknadsfeltet som sikkert er av interesse for spørsmålsstilleren, «Egteskapsattest 28/1-1913 til Sandeherred lensmand til skilsmisse».

Vi går så til kirkeboka for Nes, ministerialboka for 1861, og der finner vi Ole Christian f. 27/8-1861. Foreldrene er pige Eli Christine Pedersdatter Sundbyeie og ungkar Søren Andersen. Når foreldrene ikke var gift, kan det være interessant å se om han vokste opp hos en av dem. Folketellinga for Nes i 1865 gir svar på det. I folketellinga for 1865 finner en Ole Christian Sørensen som legdslem på Vestre Greni, og ingen av foreldrene er oppført under denne gården. Han vokste altså ikke opp hos foreldrene sine.

Vi har her vist hvordan vi fant fram til det spørsmålsstilleren ville vite om oldeforeldrene. Vi fant også mange opplysninger om Emilie og Ole Kristian Sørensen og deres familie fra tida etter de flyttet fra Sørums, men det tar vi ikke med her.

Som en oppsummering av hvordan en finner opplysninger om folk som levde i siste halvdel av 1800-tallet, kan vi si følgende: Begynn med å leite opp personen i kirkeboka eller i folketellingene. Når en har funnet dem i en av disse kildene, vet man også hvor de bodde på et visst tidspunkt, og da vil Sørums bygdebok kunne gi mye informasjon. **Asbjørn Langeland**

2) HJELP TIL Å FINNE UKJENT OLDEFAR

Så har vi fått følgende henvendelse: "Jeg skulle så veldig gjerne funnet ut hvem min oldefar var. Det eneste jeg vet er at min oldemor het Mina Mathilde Kristiansdatter f. 27.01.1878, og kom fra gården Eid. Hun fikk min bestefar med en rallar, men ble gift med Karl Nyhus. De bygget hus på Eid gård. Er det noen som helst mulighet for dere å hjelpe meg med å finne ut hvem denne finske rallaren var? Håper på svar. Mvh. Hilde Ruud, Ås."

Svar til Hilde vedr. forespørsel om slekt i Blaker

Jeg vet ikke hvor mye erfaring du har med slektsforskning, og har derfor valgt å forklare detaljert hvordan jeg har gått frem. Da kan du selv sjekke at opplysningene er korrekte. Jeg har benyttet meg av de vanlige kildene: folketellinger, kirkebøker og gravminneregisteret som ligger på nettet + bygdeboka for Aurskog og Blaker, bind 2 (fotografisk opptrykk fra 1987). På den tiden som er aktuell for deg, var Blaker en del av Aurskog kommune, så noen år egen kommune, men fra 1962 inngår Blaker i Sørums kommune. Aurskog het tidligere Urskog. Så til saken:

1. Sjekking av faktaopplysninger

I bygdeboka bind 2, side 494-495, finner jeg at dine tippoldeforeldre Kristian Barthold Nilsen, Eid (1837-1930) og Marte Johansdatter (1846-1902) fikk i alt 9 barn. Det betyr at du nok har ganske mye familie i Blaker og bygdene omkring. Barn nummer 4 og 5 har samme navn, Mina Josefine Kristiansdatter, f. hhv. 1874 og 1876. Ved den første er det oppført død samme år. De har altså brukt samme navnet på neste datter, noe som var svært vanlig på den tida.

Så gikk jeg til kirkeboka for Blaker. Fant ikke noen Mina Josefine i 1876, men derimot i 1878, som du sier, men hun er født den 2. april 1878. Alle de andre opplysningene stemmer, så det må være den rette personen. Bygdeboka har gale årstall på disse døtrene, og du har i følge kirkeboka ett galt navn og gal fødselsdag på din oldemor. Hun het ikke Mina Mathilde, men Mina Josefine, og var ikke født 27.01 men 02.04. Jeg har også sett på konfirmerte i 1892, for å dobbeltsjekke, og der finner jeg de samme opplysningene på Mina Josefine.

År	Navn	Dødsdato	Foreldre
1878	Mina Josefine Kristiansdatter	02.04.1878	Kristian Barthold Nilsen og Marte Johansdatter
1879	Mina Josefine Kristiansdatter	27.01.1879	Kristian Barthold Nilsen og Marte Johansdatter

2. Hva heter din bestefar, og når ble han født ?

Du oppgir ikke din bestefars navn eller fødselsdag, så jeg lurte litt på hvordan jeg skulle finne ham. Du oppgir imidlertid at din oldemor senere giftet seg med Karl Nyhus, og i bygdeboka finner jeg den samme opplysningen. Her står det : Gift 1905 med Karl Johan Olsen Nyhus, Nes, 1882 (til Grønvold). Jeg fant senere i kirkeboka at de giftet seg i 1908, ikke 1905, men det spiller vel ikke så stor rolle for deg.

Så gikk jeg til folketellingen for 1910 og fant Mina og Karl Nyhus der. Heldigvis hadde din bestefar fulgt med sin mor inn i ekteskapet og var oppført som stedsønn. Ofte vokste barn født utenfor ekteskap opp hos beste-foreldrene eller ble satt bort til fremmede. I tillegg hadde Mina og Karl fått en sønn sammen, Erling Karlsen, f. 10.05.1908. Han er altså din bestefars halvbror. Jeg har ikke forsøkt å finne ut om det er flere halvsøsken. Nå visste jeg at din bestefar antakelig het Knut Hartvig Halvorsen og var født 10.12.1903. Men å hete Halvorsen og ha en finsk raller til far - det rimer ikke helt.

3. Kirkebokas opplysninger om Knut Hartvig Halvorsen

I kirkeboka for Blaker finner jeg denne gutten, født utenfor ekteskap, og døpt den 6. mars 1904. Som far er oppgitt gårdbrukersønn Halvor Olsen, Eid. Han fant jeg i bygdeboka, side 498, som sønn av Ole Olsen, Eid (1836-1902) og Maren Jonsdatter Berg (1841-1912). De hadde i alt 6 barn og bodde på nabogården til Mina Josefine.

Halvor Olsen er født 18.07.1879. Det er jo mulig at din oldemor har vært kjæreste med en raller (finsk eller ikke, de fleste av dem var svenske og jobbet på jernbanen på den tiden). Det var imidlertid ikke vanlig at folk løy for presten i farskapsaker.

I kirkeboka er det notert at presten tilskrev barnefaren i 1904, og antakelig har da påstanden om farskap blitt bekreftet, for da Knut Hartvig ble konfirmert i 1919, er Halvor Olsen fortsatt oppført som far, mens Knut Hartvigs etternavn er oppgitt til Grønvold. Tydeligvis har familien begynt å bruke Grønvold som etternavn, for din oldemor, som er begravet ved Blaker kirke, har dette navnet på gravsteinen.

I kirkeboka har presten oppført at dette er begge foreldrenes første leiermål (altså at dette var begge første barn født utenfor ekteskap. Betegnelsen leiermål var ikke avhengig av at det ble barn av det, og det var ofte straffbart, i alle fall ved gjentakelse. Mye om dette, og straffene man kunne få, finner du i Wikipedia). Dine oldeforeldre ble nok ikke idømt straff eller bot. Da hadde dette stått i kirkeboka.

4. Har jeg virkelig funnet din bestefar ?

Jeg fant en Knut Hartvig Grønvold, f. 10.12.1903 i gravminneregisteret på nettet, død i 1973 og begravet i Frogn. Hvis dette ikke er din bestefar, så må Mina Josefine ha fått en sønn til utenfor ekteskap. Da må jeg få vite navn og helst fødselsår på din bestefar hvis du ønsker hjelp til å lete videre.

Gro Langeland

OPPSLAGSTAVLEN

KURS I SLEKTSGRANSKING PÅ SØRUMSAND I HØST

OBS! Påmeldingsfrist 17. oktober

Sørum bibliotek og Blaker og Sørum historielag inviterer til begynnervkur i slektsgransking. Undervisningen bygges opp rundt den informasjonen man kan finne på internett og i lokalhistorisk litteratur, og går over tre tirsdagskvelder:

➔ **29. oktober, 5. november og 12. november**

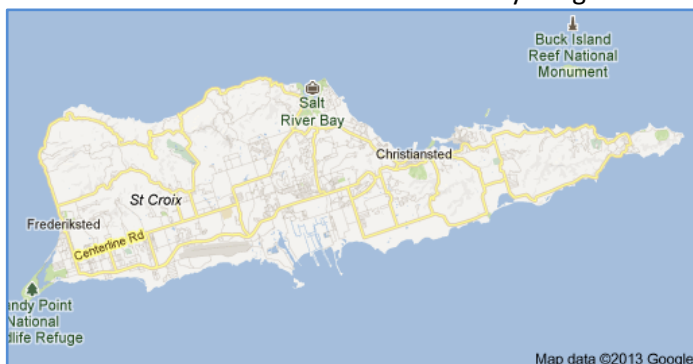
Kursleder er Tom Halvorsen, leder av Romerike Historielag, og kurset er åpent for alle interesserte.

Kurssted og tid: Biblioteket på Sørumsand, Industrivegen 22, kl. 18.30 til ca kl. 21.
Påmeldingsfrist : 17. oktober. Kursavgift: kr. 200,-.
Bindende påmelding med opplysning om navn, adresse, telefon og epost sendes biblioteket@sorum.kommune.no eller ringes inn til tlf. 63 86 94 50.

Informasjon om kursopplegget og innbetaling av kursavgiften sendes deltakerne en uke før kursstart. Har du spørsmål vedr. kurset, kan du ta kontakt med Blaker og Sørum Historielag, ved nestleder Gro Langeland, epost gro.lang@online.no eller mobil 90 53 65 88.

**Velkommen til lærerike og
hyggelige kurskvelder!**

➔ **Rettelse til Sørum-Speilet nr. 3/2013 side 15:**
Oversiktskartet av St. Croix har blitt feil i trykking.

RUSLETUR TIL BLAKERSUND

Blaker og Sørum Historielag arrangerte høstens første rusletur langs Glomma til Blakersund 8. august 2013.

I øsende regn og med milde tanker til våre vannhungrige gårdbrukere, startet 12 entusiastiske medlemmer av historielaget og Sørum nylig tiltrådte kultursjef på vandringen langs Glomma, og over fire hustufter fra tidligere tiders husmannsvesen. Som turlleder hadde Bjørn Tveit mange og gode historier som setter tidligere tiders levkår i sterkt relieff til dagens krav.

Ut på tur. Turlleder Bjørn Tveit til venstre

Kulturstien langs Glomma fra Bingsfoss til Rånåsfoss er svært populær og meget brukt, også av Den norske Turistforening. Her kan man møte joggere, familier, bærplukkere, fiskere og syklister. Stien kan være en god magnet i markedsføringen av Sørum.

Vel fremme ved evjene ble historielagets gangbroer vurdert og berømmet som fine eksempler på god byggeskikk. Begge klarer seg utmerket mot flommen.

Det samme kan ikke sies om de konsesjonspliktige gangbroene AEV er ansvarlig for. De to første er i ferd med å rase sammen, men kan forsøres med noe besvær. Den tredje og lengste broen er ikke passerbar, og har ikke vært det i sommer, så der måtte turdeltagerne snu.

Forhåpentlig blir AEVs konsesjonspliktige gangbroer raskt gjenoppbygget etter bedre byggetekniske prinsipper. Blaker og Sørum Historielags broer er eksempler på hvordan det kan gjøres.

Efter en vellykket, men noe amputert tur, var alle deltagerne enige om at dette naturskjønne området bør bli kjent for flere. Historielaget vil fortsette å vedlikeholde stien, og håper også at AEV gjør det samme.

Tekst og foto: Dag Winding-Sørensen

Siste nytt: AEV har nå laget en provisorisk løsning for å krysse den lengste gangbroen på kulturstien mellom Blakersund og Bingsfoss. Broen flyter på 10 pontonger, og stien er farbar. Historielaget er takknemlig for at AEV har tatt hånd om reparasjonsarbeidene, og gleder oss til at de permanente løsningene er på plass.

RUSLETUR I FJUK-GRENDA

Torsdag 15. august inviterte Blaker og Sørum Historielag til rusletur i Fjuk-grenda

Været var flott, og 18 deltagere møtte ved Slora Mølle, med Hans Bjørge som turlleder. På Slora Mølle var det først en rask orientering ved Hans om det pågående restaureringsarbeidet på anlegget. Så var det bilkjøring til Fjukdammen, der turen startet. Dette er et område som er vel kjent for Fjuk-grenda, men ukjent for mange i Sørum og omkringliggende kommuner. Ved Hjertrudsteinen ble det stopp, og fundering over sagnet. Så gikk vi videre på den nyere skogsbilvegen opp til Fjuktjern, og hadde en velfortjent kafferast.

Rast. Fra venstre Solveig og Bjørn Tveit, Haakon og Anne Mari Sandbraaten. Foto: Anja Schiel.

Hjemover gikk vi den gamle ferdselsvegen ned til Fjuk, og da passerte vi Tømmer-sleppa med fantastisk utsyn helt til Heebergfjellet og forbi. Der er terrenget så bratt at tømmeret ble velte utfor før hesten kunne ta sledelassene ut av skogen i gammel tid. Her er anlegget for skåbom også påviselig. Hans fortalte om det tradisjonelle skogsarbeidet underveis. Og blåbær bugnet det av, for dem som ville plukke. Følget var tilbake ved Fjuk i god tid før det mørknet, og alle var enige om at det hadde vært en hyggelig tur i fint skogsterreng.

Mot Høgmåsan.

Foto: Dag-Einar Hellerud

KJENN DIN BYGD-TUR

Så fikk vi igjen bevis for at det er mye interessant å se og oppleve i Sørum. Lørdag 7. september i strålende høstvær fikk 19 personer en innholdsrik tur i store deler av kommunen vår med Asbjørn Langeland som guide.

Her er turdeltagerne ved Frogner kirke. Asbjørn i midten.

I år startet vi i Lørenfallet, og derfra gikk turen til Sørum kirke, Hammeren og funnstedet for Stokkebåten, som er Norges eldste. Turen gikk videre via Bingen, Sørumsand, Tertittvegen, Kveli og Mork (med Albert Hovind som lokalkjent guide), deretter Hellne, Fjuk og så til Bøs sag, hvor det var omvisning ved eieren Egil Andresen.

Neste stopp var Slora Mølle med omvisning, orientering, kaffe og nystekt kringle. Videre forbi Blaker kirke, Rånåsfoss, Torbjørnsrud, Hellsjø og Bøler til Vølneberg gamle skole. Stopp med omvisning og et glass eplesaft.

Ferden gikk så videre til Lørenfallet, forbi Nordli og Sørvald til Knatten og Eight Amcars Club, hvor vi ble tatt meget godt imot. Siste etappe gikk via Refsum og Kløfta, Arteid, Lindeberg og Fløgstad, som er de siste gårdene før grensa til Ullensaker.

Der snudde vi og dro sørover til Frogner kirke med en liten tur ut for å se på kirkene og omgivelsene. Derfra Haldenvegen til Lørenfallet, og siste stopp Sørumsand.

I løpet av den 5 timer lange turen fikk vi en masse informasjon, og vi takker sjåfør Thor Buer, og Asbjørn Langeland for at han delte sine kunnskaper om livet i Sørum før og nå med oss. **Dag Winding-Sørensen**

Ved Bøs sag

På Slora Mølle

GODT SAGT!

- ✚ Den som vet mest, snakker ofte minst.
- ✚ Man skal aldri skamme seg for å tilstå at man har feilet, for det viser jo at man er klokere i dag enn i går.
- ✚ Livet er hva dine tanker gjør det til.
- ✚ Om Gud vil, sa mannen, han hadde ikke spurt sin kone.
- ✚ Ingenting er mer irriterende enn folk som bare fortsetter å snakke når du avbryter.

BEHANDLING AV PSYKISK SYKE VED FORRIGE ÅRHUNDRESKIFTE

Asbjørn Langeland forteller her om hvordan psykisk syke ble behandlet i gamle dager, og viser den detaljerte kontrakten han fikk fra Hans Bjerke.

I 1845 fikk Norge en «fattiglov» som gav kommunene ansvar for å organisere et system for å understøtte de svakest stilte i samfunnet. Ved en revisjon av loven i 1863 ble kommunenes ansvar og plikter uttrykt mer konkret. I lovens § 1 sto det: «Vanvittige samt foreldreløse barn under 15 år skal, når de intet besitter til livsopphold, ved fattigvesenets foranstaltning erholde den fornødne underholdning, og barna til like undervisning.»

Fosterhjem. Et resultat av denne lovbestemmelsen ble at mange barn ble plassert i fosterhjem for kommunenes regning, og mange psykisk syke ble plassert hos private mot betaling. Utgiften ble delt mellom amtet og kommunen. Tolv år etter lovrevisjonen viser folketellinga for Sørum (uten Blaker) at 112 barn var plassert i fosterhjem. 43 av disse barna var utplassert fra Kristiania. Videre var det 62 voksne personer som ble helt eller delvis underholdt av Sørum fattigkasse, og 10 «sindssyge» var plassert hos private for betaling fra Akershus amt (fylke).

Behovet for fosterhjem og vertsfamilier til Sørums egne innbyggere var betydelig. I 1894 hadde Sørum kommune «bortsatt 52 personer i full legd». Det vil si at kommunen hadde full forsørgelsesplikt for dem. Tallet dekker både barn og voksne. I tillegg var det 30 personer som kommunen delvis understøttet, og Sørum hadde tre sinnssyke som de delte ansvaret for med Akershus amt (fylke). I tillegg til disse kommer fosterbarn og voksne som Kristiania fattigvesen betalte for.

Reformer. Fattigloven av 1845 behandlet altså psykisk syke på linje med andre som trengte forsørgs- understøttelse. Dette hadde også vært tilfelle fra gammelt av. Men allerede i 1848 ble det vedtatt en egen «sindssykelov» som innebar at helsevesenet fikk et ansvar for de sinnssyke. På grunnlag av denne ble det bestemt at utgiftene til sinnssykes behandling og forpleining skulle deles mellom amtet og hjemstavnskommunen med 80% på amtet og 20% på kommunen.

Diskusjon. Mot slutten av 1800-tallet fikk man en diskusjon om behandlingen av de sinnssyke. Skulle man fortsatt plassere dem til forpleining rundt om hos bønder mot betaling, eller skulle man bygge egne anstalter

(asyl)? Sørums kommune fikk en henvendelse om dette spørsmålet fra Akershus amt i 1899, og Sørums fattigkommisjon uttalte: «Fattigkommisjonen tror å kunne uttale at behovet for pleieanstalt for sinnssyke må være i noen grad påkrevet, men en tror at omkostningene ved forpleiningen av sinnssyke vil bli større ved en pleieanstalt enn ved den nåværende fremgangsmåte ved utsettelse i privat forpleining. Den erfaring fattigkommisjonen har vedkommende de med statsbidrag utsatte sinnssykes forhold og behandling i privat forpleining, er at forpleiningen i alminnelighet er så noenlunde god. Dog tror en at asylbehandling vil være å foretrekke. Å få sinnssyke opptatt i asyl har enkelte ganger vært vanskelig, derimot har det ikke vært så vanskelig å få sinnssyke anbragt i privat forpleining.»

Sinnssykehus. Sørums kommune anbefalte altså å etablere en pleieanstalt, selv om de gjorde det noe halvhjertet. Resultatet ble at Akershus etablerte sitt eget sinnssykehus på Blakstad gård i Asker i 1904. Sykehuset hadde plass til 120 pasienter, men dette ble raskt for lite, og allerede etter ti år ble kapasiteten utvidet til over 200. I 1921 fikk fylket leie kretsfengselet på Stav I Skedsmo fra staten. Her etablerte de et pleiehjem der de fikk plass til 62 «sløve sinnssyke kvinner.»

Kristiania (Oslo) etablerte sitt sinnssykehus på Dikemark i Asker omtrent på samme tiden. Dette sykehuset ble åpnet i 1905, men kommunen opprettholdt avtalene om privat forpleining i lang tid.

Noen vil vel også stille spørsmål om Gaustad sykehus. Gaustad sykehus ble opprettet av staten allerede i 1855. Sykehuset skulle ta imot pasienter med alvorlige psykiske lidelser; pasienter som ikke kunne utplasseres i privat forpleining.

Privat forpleining. Ordningen med å plassere psykisk syke i privat forpleining, helst på gårdsbruk, er jo forlengst opphørt. Men på slutten av 1800- tallet og langt inn på 1900-tallet var det mange gårder som hadde pasienter i forpleining. Noen utviklet dette til en betydelig virksomhet. På den ene av Frognergårdene var det f.eks. 18 pasienter fra Kristiania i år 1900.

I boka Akershus fylke 1914 – 1960 får en vite litt om hvor omfattende privatpleie av sinnssyke var i bygdene på Romerike, og det går fram at virksomheten også hadde sine negative sider. I fylkeslegens beretning for 1922 står det: «Alle som har med disse ting å gjøre, ser lengselsfullt hen mot de tider da asylene og de noenlunde fagmessig utstyrte pleiehjem i de tidligere fengsler kan huse de

urenlige, voldsomme og urolige sinnssyke, og privatpleien kan innskrenkes til å ta imot rolige og renlige som kan være sammen med familien om dagen, og om natten ha en skikkelig seng».

Stort omfang. I 1922 opplyser fylkeslegen at tallet på anbragte bare fra Oslo var over 500. I tillegg kommer fylkets egne sinnssyke og ellers pasienter fra praktisk talt alle landets fylker. Man regner derfor med at «minst 1.000 personer var anbrakt i privatpleie i Akershus fylkes bygder i slutten av 1920-årene. Med en gjennomsnittsgodtgjørelse av ca. kr 800 pr. pasient gav dette 800.000 kroner.» Det var et stort beløp på den tida. I 1930-åra var det så mange relativt arbeidsføre sinnssyke i privatpleie på Øvre Romerike at det fra arbeiderhold ble klaget over at de mange arbeidsføre sinnssyke var årsak til arbeidsledighet blant bygdas egen befolkning.

Kontrakt. Fra Hans Bjerke har vi fått en kontrakt som hans bestefar, Hans Olsen Bjerke på Bjerke i Frogner inngikk med Kristiania fattigvesen i 1903. Kontrakten viser at det ble stilt nokså strenge krav til dem som skulle ha pasienter i forpleining.

FORSØRGELSESKONTRAKT

1. Undertegnede Hans Olsen, Bjerke i Sørums overtager Forsørgelsen af den Sindssyge Lars Sørensen mod en Godtgjørelse af Kristiania Fattigvæsen af Kr. 70,00 kvartaliter, der erlægges ved hvert Kvartals Udgang.

Lars Sørensen og to døtre av Hans Olsen Bjerke.

Hilda var født i 1910. Hun ble gift Frogner og bodde på Asmyr i Gjerdrum.

Astrid var født i 1920. Hun ble gift Brotnow og bodde også på Asmyr, men en nabogård.

2. For denne Betaling skaffer jeg den Sindssyge forsvarlig Kost og legemlig Pleie, godt Husrum, ordentlig Seng med de fornødne Sengklæder, adgang til Bevægelse i fri Luft og saavidt muligt til passende Arbeide, helst Markarbeide. Særlig har jeg at drage Omsorg for den størst mulige Renlighed.

De nødvendige Klæder anskaffes af Fattigvæsenet, men det paahviler mig til enhver Tid at holde dem hele og rene.

3. Endvidere har jeg fornøden Opsigt med den Sindssyges Opførsel og anvender min yderste Evne for at forhindre Omstreifen paa Bygden, Reiser til Byen samt Handlinger, hvorved Patienten udsætter sig selv eller andre for Fare.

4. I Tilfælde af volsom Opførsel eller Raseri har jeg Ret til midlertidig at indesperre den Sindssyge i et dertil sikkert Lokale eller til at benytte Tvangstrøie, dog alene efter nærmere Forskrift af vedkommende Embedslæge, hr. Distriktslægen i Ullensaker.

Stadig Indespærren vil alene blive anvendt efter derom specielt indhentet Samtykke fra Embedslægen.

Andre Tvangsmidler saasom Fastlænkning eller Fastsurring har jeg ikke Ret til at anvende.

5. Med hensyn til Forpleiningsstedets Indretning vedtager jeg endvidere de særlige Betingelser, som er opstillede i det Kgl. Justits- og Politidepartements Rundskrivelse af 20 December 1901, Post I, saalydende:

«Rum, der benyttes til Indespærren af Syge eller Nattleie for dem, skal være forsynet med eget Vindu, der kan aabnes, og skal udluftes. Jernstænger eller trægitter for Vinduerne tillades ikke, med mindre dertil af vedkommende Distriktslæge er meddelt skriftligt Samtykke for hver enkelt Syg.

Er der i saadant Rum anbragt fast Kloset, skal der under dette findes en tæt Beholder til at optage Urin og Exkrementer; Beholderen skal tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Hvis fast Kloset ikke findes, skal Rummet være forsynet med Natstol eller Natpote, som daglig tømmes. Hvis den Syge tilsøler Gulvet eller Sengen, skal Gulvet daglig rengjøres, og Sengklæderne eller Sengehalmen skiftes saa ofte, at der ikke opstaar Stank. Rummene skal være indrettede saaledes, at de i den kolde Aarstid kan forsvarlig opvarmes.

De skal være adskilte fra hverandre og fra andre Rum ved hele og tætte Vægge. Dog kan Dør, som fører ud til Rum, der ikke benyttes til Opholdssted for Syge, være forfærdiget af trægitter. Hængelås maa ikke anvendes til lukning af Rummenes Døre.

Ethvert saadant Rum skal have en Gulvflade af mindst 6 M2, og et Rumindhold af mindst 12M3 for hver syg, som opholder sig eller har sit Natteleie i Rummet.

Hvis en eller flere Syge, skal tilbringe Natten for stængte Døre og Vinduer, som de ikke selv kan aabne, maa der altid i samme Etage af Huset ligge en af Husets Folk, som har Nøglerne til og med Lethed kan komme til de Syges Rum.

Er Vinduerne i noget Rum, hvor nogen Syg opholder sig, forsynet med Gitter af Jern eller andet Metal, skal ialfald mindst et af Gitrene være indrettet paa at kunne aabnes.

Findes der i 2den Etage af en Bygning flere saadanne til Afstængning bestemte Rum, skal der være mindst 2 ved et større Melletrum adskilte Trapper, til hvilke samtlige Syge med Lethed kan skaffes Adgang; Trapperne skal ved Døre være adskilte fra den Gang eller det Rum hvorfra de fører ud. Endvidere skal der isaafald altid i Nærheden af Huset findes mindst 2 tilstrækkelig lange og solide Stiger.»

6. Forsaavidt jeg maatte komme til at have i Forpleining saa mange som 10 Syge eller derover, vedtager jeg at iagttage de Forsigtighedsregler, som vedkommende Politimyndighed med hjemmel af Lov af 6 Juni 1891 om Foranstaltninger til Betyggelse mod Ildsfare i Hoteller og Lignende matte foreskrive.

7. Angribes den Sindsyge af et alvorligere, tilstødende Sygdomstilfælde, har jeg Ret til for Kristiania Fattigvæsens Regning at tilkalde nærmestboende distriktslæge eller Fattiglæge.

Forøvrigt forpligter jeg mig til altid uopholdelig at give Embedslægen, hr. Distriktslægen i Ullensaker indberetning om væsentlige Forandringer i den Sindsyges Tilstand.

8. Embedslægen og Amtslægen har Ret til naarsomhelst at tilse og undersøge den Sindsyge og Forpleiningsmaaden og derom at give nærmere Forskrifter med bindende Virkning for mig, forsaavidt de ikke medfører større forpligtelser, end denne Kontrakt paalegger mig.

9. Dør den Sindsyge hos mig, erholder jeg til Dækning af Begravelsesudgifterne Kr. 20 mod, at jeg snarest muligt godtgjør Dødsdagen og Dødsarsagen.

10. Jeg forpligter mig til kun at modtage til Forpleining Personer af samme Kjønn og ikke udover et antal af 20, samt ikke uden Samtykke fra Kristiania Fattigvæsen andre Personer end dem, som det anbringer hos mig.

11. Kontrakten kan af mig opsiges med 3 –tre- Maaneders Varsel, hvorimod Stiftamtmanden i Kristiania eller Kristiania Fattigvæsen har Ret til at hæve den uden Varsel, naar det findes, at den Sindsyge forpleies utilfredsstillende eller forværres.

12. Kontrakten er først gyldig efter at være vedtagen af Stiftamtmanden i Kristiania og udfærdiget i 3 Exemplarer, hvorved Stiftamtmanden, Fattigvæsenets Kontor og undertegnede Forpleier hver har et.

Kristiania den 1ste December 1903

Hans O. Bjerke (sign.)

For Kristiania Fattigvæsen efter Bemyndigelse

H. Smedby (? Signaturen er vanskelig å lese)

Godkjendes

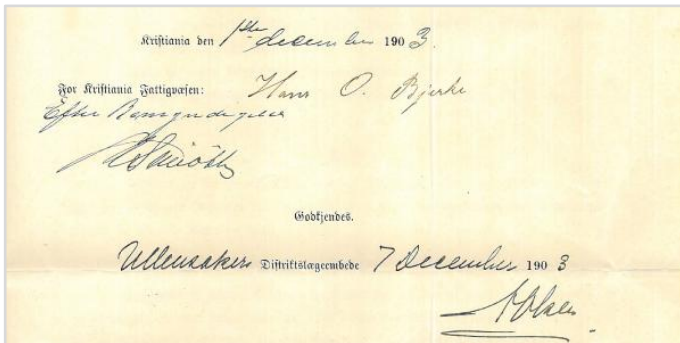
Ullensaker Distriktslægeembede 7 December 1903

A. Olsen (sign.)

Vedtages paa det Offentliges Vegne.

Kristiania Stift den 6 Januar 1904

Kr. Rye (sign)

GLIMT FRA SLORA MØLLE I 2013

**Restaureringsarbeidet går sin gang, og det skjer mye.
Mer informasjon og bilder finnes på nettsidene.**

✚ Renovering av damkronen er påbegynt. Hullet skal utvides midlertidig for å montere en rørkonus som feste for turbinrøret i tre. Silen (rørristen) er produsert av mekanisk linje på Kjelle VGS, og skal monteres i en slisse som skal kunne heves, senkes og lukkes.

✚ Det gamle turbinrøret har ikke tålt tidens tann og måtte erstattes. Stavene ble derfor demontert og tatt vare på i den grad de er anvendelige. Spennbåndene er tatt vare på og vil bli benyttet på nytt rør så langt det lar seg gjøre. Modeller til nytt rør er laget.

✚ Fjuk skole rengjorde trerør-traséen som en aktivitet i kulturminneadopsjonen i mai 2013.

✚ Mekanisk linje ved Kjelle VGS har produsert festebolter for nye spennjern til turbinrøret.

✚ Gårdskvernen er i normal drift i 2013 og maler mel på

Slora Møllens Dag og ved andre arrangementer og besøk.

*På bildet ses til høyre
Nomdo Westerdal*

✚ Løpehjulet til hovedturbinen er ferdig montert og skal tilbake til Rainpower – Sørumsand Verksted for ferdigstilling. Det gjenstår fortsatt store arbeidsoppgaver som i stor grad utføres av lærlinger. Montering er utført på Slora Mølle vinterstid.

✚ Grei Semidiesel motoren hadde sin første normale driftsdag 8. mai 2013. Svært mange dugnadstimer har medgått i arbeidet med å rigge ned, renovere, skifte ut deler, sammenstille og teste alle beveglige deler før prøveoppstart. Motoren er foreløpig ikke koblet til drivverket i mølla.

✚ Valsestolen er blitt helrenovert. 30 m originale flatremmer er innkjøpt, nok til å drive valsestol, sikt og syklon. Valsestolen drives foreløpig av en elektromotor i forsøksperioden.

✚ Valsestolen ble første gang demonstrasjonskjørt for publikum under Slora Møllens Dag 9. juni 2013. Renovering og restaureringsarbeidet på det øvrige utstyret i denne prosessen blir påbegynt etter sommerferien 2013.

✚ Glommabredden er Slora Møllens stamorkester ved alle store arrangementer, også Slora Møllens Dag 9. juni 2013.

✚ Broen er alltid populær for publikum, i nærhet både til orkester og severdigheter i mølla. Mange samlet seg også utenfor hjørnerommet i mølla der semidiesel-motoren står, i påvente av en vellykket start.

✚ Og mens bakeren baker, og mølleren hogger møllesteiner, publikum hygger seg og dugnadsgjengen leverer, gleder Blaker og Sørum Historielag seg over at innsatsen fra alle dyktige deltagere i Slora Møllens Venner lykkes i gjennomføringen av restaureringsarbeidet.

Dag Winding-Sørensen

Trofast dugnadsgjeng.

Fra v. Bjørn Undrum, Brith Kristiansen, Dag-Einar Hellerud, Vidar Harfallet. Dag-Einar peker på Sparebankstiftelsens skilt på veggen.

HISTORIELAGETS BOKTILBUD

SE HELE BOKTILBUDET PÅ

www.sorum.historielag.no/boktilbud.cfm

SPESIALTILBUD

- **Glomma gjennom Sørums** Nå kr. 300,-
- **Sørums under okkupasjonen 1940-45** Nå kr. 150,-
- **Minner fra Frogner** Nå kr. 150,-
- **Blaker, Skansen og Skolen** Nå kr. 150,-
- **Årbøker fra Romerike Historielag** For årene 1998, 2001, 2005 og 2009 **Nå kr. 150,- pr. stk.**

Nett-kjøp: Bøkene kan bestilles via "Kontakt oss"-skjemaet. Vær nøye med at bestillingen er korrekt utfylt med navn, adresse og hva som bestilles.

Hvis boka kan leveres i Sørums eller i umiddelbar nærhet av Sørums (5 km), leverer vi boka portofritt på døra/i postkassa hos deg. For øvrig sender vi den i posten, og da kommer porto iht. ordinære portotakster i tillegg. Vi leverer/sender boka så snart som mulig. Faktura vedlegges, med betalingsfrist 10 dager.

Kontant-kjøp: Bøkene kan også kjøpes kontant for umiddelbar levering hos bokansvarlig Kåre Alfred J. Bøhler. Han kan kontaktes på mobil 93876365, e-post alfrebo@online.no eller adresse Bøler Nedre, Aasgaardvegen 230, 1923 Sørums. Levering avtales direkte med han.

Sørums Bygdebok – de 4 første bind

Bind 1: Lørenfallet, Vølneberg og Fosserud kretser

Bind 2: Midtbygda

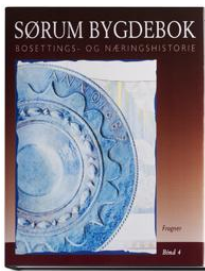
Bind 3: Sanden – Sørumsand

Bind 4: Vesterskaun, sørøstre del av Frogner

Pris ved kjøp av enkeltbind er kr. 850,- + porto kr. 150,- for forsendelse. Ved tegning av abonnement på hele serien (6 bind) er prisen pr. bind kr. 700,-. Er du interessert i å kjøpe enkeltbind eller bli abonnent nå, ta kontakt med Helge Hoel, mobil: 901 18 624, epost: helge.hoel@edb.com

Foto alle bygdebøker: Anders Henriksen

BYGDEBOKA BIND 5 (FROGNER) - ER I RUTE

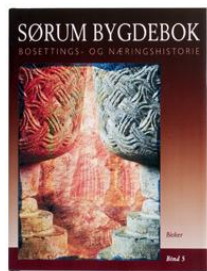
Bygdebokforfatter Jan Erik Horgen opplyser at han og billedredaktør Anders Henriksen er i rute. Det ferdige produktet er ventet fra trykkeriet i november og vil bli presentert i uke 47. Alle dere som har abonnement på hele verket, vil motta innbetalingskort i god tid før

boka kommer, og når du har betalt, vil en representant for Historielaget levere boka hos deg som bor i Sørums eller nærmeste omegn. Andre får den i posten med et pristillegg som dekker forsendelsesutgiftene.

For abonnenter er prisen kr. 700,- pr. bind, og for den som ønsker å kjøpe enkeltbind, er prisen kr. 850,- (+ evt. portoutgifter).

Bygdebøkene kan også bestilles fra Kåre Bøhler, som er bokansvarlig i Historielagets styre. Bruk helst epost alfrebo@online.no, men han kan også kontaktes på mobil 93876365. Vi ser med stor forventning fram til å kunne presentere nok et flott bind av bygdeboka.

BYGDEBOKA BIND 6 (BLAKER) - INNSAMLING AV OPPLYSNINGER FORTSETTER

I vår ble arbeidet med å innhente opplysninger om eiendommer i Blaker startet opp, og mange har levert skjemaer. En del har ikke rukket å gjøre noe med det enda, men det er ikke for sent.

Kontaktperson i styret er **Elin Mørk**, Egnervegen 135, 1923 Sørums, tlf 63 82 42 26 eller 958 62 613. Hun tar imot de utfylte skjemaene. Spørsmål eller kommentarer kan også rettes til Jan Erik Horgen, tlf 63 90 91 31 eller 994 60 856, e-post: jahorgen@gmail.com

Har du forlagt skjemaet, kan du be om å få et nytt, eller laste det ned fra www.sorum.historielag.no.

Arbeidet med manuset til bind 6 vil starte så snart bind 5 er levert trykkeriet, og forfatteren har fått summet seg litt.

Gro Langeland

STØTT VÅRE SPONSORER – DE STØTTER OSS!

www.blaker-bygdeservice.no

www.blakersparebank.no

www.advokat-hagen.no

Nordfonn – Fokus Butikkcenter, Sørumsand
Telefon 63 86 60 70, epost nordfonn@interoptik.no

www.aeas.no

B RETURADRESSE:
Blaker og Sørums Historielag
Postboks 72
1921 Sørumsand

